

# לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך לא, תש"מ



האקדמיה ללשון העברית  
מוגן בזכויות יוצרים

## ענייני לשון בתקנים הישראליים

לזכרו של ד"ר מנחם מורשת ז"ל,  
איש התנ"ך, הלשון והמורשת,  
שהלך לעולמו בלא עתו

1. "בלא טעם לואי", "ללא טעם לואי",  
או "בלי טעם לואי"?

בתקן הישראלי, ת"י 664, החל על זיתים שחורים  
כבושים, בסעיף 201 שבו, אנו קוראים: "הטעם והריח יהיו  
אופייניים לזיתים מותססים... בלא טעם לואי ובלא ריח  
לואי". כפי שנראה להלן, מותר להשתמש במלים "בלא",  
"ללא", "בלי" לעניין זה, ושלושתן פשרות.

במילונים אנו מוצאים: בלא — באיך, בחוסר, בלי.

ללא — באיך, בחוסר, בלי.

בלי — בלא, באיך, בחוסר, בהיעדר.

ובמקורות:

"ואם בפתע בלא איבה הדפו או השליך עליו כל פלי

בלא צדיה" (במדבר לה, כב).

"פנה ביתו בלא צדק ועליותיו בלא משפט" (ירמיה כב,

יג).

ואם אי-אפשר לו בלא אשה" (קידושין כט, ע"ב).

"כל שאין לו אשה שרוי בלא טובה, בלא עזר, בלא שמחה, בלא ברכה, בלא כפרה" (בראשית רבה יז).  
"דירה בלא בעלים לא שמה דירה" (עירוובין סב ע"ב).

"... וללא כהן מורה וללא תורה" (דברי הימים ב' טו, ג).  
"ישגה אָחוּ בלי מים" (איוב ח, יא).  
"ערום הלכו בלי לבוש" (איוב כד, י).  
"ועיף בלי מים" (תהלים סג, ב).

אלה הנוקטים "תפוס לשון אחרון" אומרים בלא —  
שמלה זו מצויה גם בלשון חז"ל.

## 2. "להוציא את" או "למעט"?

בתקן הישראלי, ת"י 1066, החל על סגסוגת זהב דנטלית ליציקה אנו; קוראים: "להכנת דוגמות לבדיקת התכונות הפיסיקליות, להוציא בדיקת טמפרטורת החיתוך, מכניסים את הדוגמאות...".

שתי הצורות "להוציא את-", "למעט" פשרות הן.  
במילונים מצאנו: להוציא את- — למעט, שלא לחשוב את-... בכלל, חוץ מן-, ואין בכלל זה...  
למעט — להוציא מתוך כלל העניינים, להוציא מן הפלל, חוץ מן-.  
ובמקורות:

סופה כח ע"א: "האזרח — להוציא את הנשים".  
שבועות כו ע"א: "שהיה דורש את כל התורה כולה ב"ריבה ומיעט"... או נפש כי תישבע — ריבה; להרע או

להיטיב — מיעט" (פלומר, להוציא מכלל זה שבועה שאין בה הרעה או הטבה).

3. נושם, נושף, שואף, סופג  
בתקן הישראלי ת"י 1052, חלק 6 — שיטות בדיקה סביבתיות, בסעיף "תחום התקן", אנו קוראים: "לגילוי ליקויים במוצר 'נושם' לחות, ולא במוצר הסופג לחות".

נשם — משמעו הכניס אויר לריאה והוציאו:  
"כילודה אפעה, אָשם ואשאף יחד" (ישע' מד, יד).  
"על כל נשימה ונשימה שאדם נושם צריך לקלס לפורא (בראשית רבה יד).

נשף — הוציא רוח מקרבו:  
"נשפת ברוחך" (שמות טו, י).  
"נשף בהם וייבשו (ישע' מ, כד).

שאף — ספג אל קרבו, שאב וקלט אויר בפיו:  
"שאפה רוח" (ירמ' ב, כד).  
"פי פערתי ואשאפה (תהל' קיט, קלא).

ספג — בלע, קלט לתוכו נוזלים:  
"ספוג — שהוא סופג את הפל (אבות ה, טו).

בתקן הישראלי ת"י 1045, בסעיף 302, אנו קוראים:  
 "באזורים א', ב' וג'".

גם בעיתונים אנו מוצאים דרך זו של כתיבה. אבל  
 המקף פאן מ י ו ת ר ו מ ע ט ה . בעברית יש לכתוב: "א', ב'  
 וג'".

בתלמוד (עבודה זרה סו ע"א) אנו קוראים:

"תבלין ב' וג' שמות, והן מיין אחד וכו'".

וכן הדפיסו המדפיסים בראשי העמודים של פרק ד' במס'  
 בבא קמא את שם הפרק "שור שנגח ד' וה'" (= שנגח ארבעה  
 וחמישה שָׁרִים").

בכל אלה לא נדפס שום מקף בין וי"ו החיבור לבין האות  
 המפיעה מספר. וכך ראוי לנהוג.

וגם אפשר לנתר על הוי"ו, ולכתוב: "באזורים א', ב', ג'".